

Ib Thyregod: Spørgsmålet om de islandske håndskrifter har jo allerede i 1961 givet anledning til en voldsom debat, en debat, som er genoptaget ved genfremsættelsen af dette lovforslag.

Det, som navnlig var baggrunden for kritikken i 1961, var den fremgangsmåde, som blev anvendt i forbindelse med lovforslaget, noget, som jeg skal komme tilbage til lidt senere.

Skal man forsøge på nu i dag at finde frem til, hvad der er sagligt rigtigt på dette område, så er det naturligt at gå tilbage i historien og se på, hvad der er baggrunden for den situation, som vi står over for i dag.

Denne historiske udvikling er behandlet i en betænkning vedrørende de islandske håndskrifter fra en kommission, der blev nedsat i 1947, og som afgav betænkning i 1953, en kommission, der både havde sagkyndige og politiske repræsentanter med.

Det fremgår af denne betænkning, at Arne Magnussen i sin tid indsamlede de islandske håndskrifter, som vi her diskuterer, i sin egenskab af embedsmand på Island. Han blev senere professor i København, men fortsatte sin indsamlingsvirksomhed, og kort før sin død oprettede han i 1730 et testamente, hvorefter samtlige de bøger og papirer, der var i hans besiddelse, tilfaldt Københavns universitet. Det var tanken, at der skulle oprettes en fundats på dette testamente, en legatfundats. Det skete først 30 år senere, i 1760, hvor der oprettedes en fundats for denne stiftelse, som jo har med disse håndskrifter at gøre. Denne fundats blev oprettet i 1760, og i 1772 oprettedes den arnamagnæanske kommission, som har haft bestyrelsen af disse håndskrifter og den formue, som er tillagt kommissionen, siden da.

Håndskrifterne har befundet sig forskellige steder. I de senere år har samlingen og forskningen haft sit sæde i Proviangården, og det er vist ikke forkert at sige, at der her foregår en meget betydelig forsknings- og udgivervirksomhed, som har stor betydning også internationalt set. Jeg vil gerne henstille til folketingsmedlemmerne, som til sin tid skal stemme om dette lovforslag, at aflægge besøg på samlingen.

Hvis man videre ser på den historiske udvikling, er det naturligt også at se på,

hvilke krav der hidtil er blevet stillet over for regeringen vedrørende disse håndskrifter. Jeg skal ganske kort nævne det — også her taget fra betænkningen.

I 1817 udleverede man fra samlingen de såkaldte schwerinske breve, efter at man forinden havde forhandlet med kommissionen, som havde tiltrådt udleveringen. I 1851 forhandlede der med Norge om et mageskifte vedrørende nogle papirer; dette kom dog ikke i stand. Kommissionen blev hørt og tiltrådte et forslag, men fra norsk side kom der hindringer i vejen, således at mageskiftet ikke fandt sted. I 1891 stillede rigsarkivet krav om dokumenter. Man forhandlede om det, kommissionen gik imod det, og derefter blev kravet fra rigsarkivet afslået. I 1907 rejstes der fra islandsk side forskellige krav. Man forhandlede med kommissionen, som ikke kunne godkende disse krav, og spørgsmålet blev herefter sat i bero. I 1922 kom der et nyt krav fra rigsarkivet om breve. Også her forhandlede der med kommissionen, der delte sig i et flertal og et mindretal, og udleveringen skete. Endelig skete der i 1927 en udlevering til Island af ca. 700 diplomer og 4 håndskrifter. Også her forhandlede der med kommissionen om spørgsmålet, og kommissionen gik ind for forslaget under den forudsætning, at der herefter ikke var yderligere krav fra islandsk side; udlevering fandt herefter sted.

Før krigen blev der endvidere rejst forskellige krav, igen fra islandsk side. Disse blev behandlet i dansk-islandsk nævn, men den daværende repræsentant, fhv. minister Krag, redegjorde i 1939 for standpunktet, som var, at dette spørgsmål måtte henvises til kommissionen. Endelig skete der i 1937 en udlevering til Norge af en række diplomer, også her efter forhandling med kommissionen, som erklærede sig enig.

Når jeg har gennemgået hele denne lange række af tilfælde, hvor man tidligere har haft udleveringskrav, er det for at vise, at der går den klare linje gennem alle disse tilfælde, at man fra de skiftende regeringers side i alle tilfælde har følt det som en pligt at forhandle med kommissionen, og at kommissionen i alle disse tilfælde — bortset fra et enkelt, hvor der var uenighed i kommissionen — har tiltrådt disse udleveringer. Jeg vil gerne endvidere